

На основу члана 7. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, број 101/05),

Министар рада и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК

о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању буци

(„Службени гласник РС”, бр. 96/11 и 78/15)

-незванично пречишћен текст-

І. Основне одредбе

Члан 1.

Овим правилником прописују се минимални захтеви које је послодавац дужан да испуни у обезбеђивању примене превентивних мера са циљем отклањања или свођења на најмању могућу меру ризика од настанка повреде или оштећења здравља запослених који настају или могу да настану при излагању буци, а нарочито ризика од настанка оштећења слуха, захтеви које су дужни да испуне правна лица са лиценцом за обављање послова испитивања услова радне околине у поступку превентивних и периодичних испитивања услова радне околине, гранична вредност изложености буци и акциона вредност изложености буци.

Члан 2.

Овај правилник се примењује на радним местима на којима се обављају послови при којима запослени јесу или могу бити изложени буци.

Члан 3.

Физички параметри који се користе у поступку процене ризика услед излагања буци јесу:

- 1) вршна вредност звучног притиска (p_{peak}) – јесте највиша вредност „С” фреквенцијски пондерисаног тренутног звучног притиска;
- 2) ниво дневне изложености буци ($L_{\text{EX,8h}}$) (dB(A) re. 20 μPa) – јесте временски нормализован средњи ниво изложености буци за осмочасовно радно време, а израчунава се на начин прописан тачком **1) Начин израчунавања нивоа дневне и недељне изложености буци;**
- 3) ниво недељне изложеност буци ($L_{\text{EX,8h}}$) – јесте временски нормализован просек дневних изложености буци за радну недељу од пет осмочасовних радних дана, а израчунава се на начин прописан тачком **2) Начин израчунавања нивоа дневне и недељне изложености буци.**

Начин израчунавања нивоа дневне и недељне изложености буци одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 4.

Дневна гранична вредност изложености и дневна акциона вредност изложености буци јесу:

- 1) гранична вредност изложености буци: $L_{EX,8h} = 85 \text{ dB(A)}$ и $p_{\text{peak}} = 140 \text{ Pa}$ (137 dB(C) у односу на референтни звучни притисак од 20 μPa);
- 2) акциона вредност изложености буци: $L_{EX,8h} = 80 \text{ dB(A)}$ и $p_{\text{peak}} = 112 \text{ Pa}$ (135 dB(C) у односу на референтни звучни притисак од 20 μPa).

Члан 5.

Приликом утврђивања ефективне изложености запосленог буци, у односу на граничну вредност изложености буци, узима се у обзир смањење изложености услед коришћења средстава и опреме за заштиту слуха.

Приликом утврђивања ефективне изложености запосленог буци, у односу на акциону вредности изложености буци, не узима се у обзир смањење изложености услед коришћења средстава и опреме за заштиту слуха.

Члан 6.

На радним местима на којима се обављају послови при којима дневна изложеност буци значајно варира од једног до другог радног дана недељна изложеност буци не сме да прекорачи вредност од 85 dB(A) и при томе морају да буду предузете одговарајуће превентивне мере за смањење ризика услед изложености буци у складу са пословима који се обављају.

Члан 7.

Правно лице са лиценцом за обављање послова испитивања услова радне околине дужно је да превентивна и периодична испитивања услова радне околине обавља у складу са стандардом ISO 9612 и при томе је дужно да користи одговарајуће инструменте и уређаје.

II. Обавезе послодавца

Члан 8.

Послодавац је дужан да у поступку процене ризика од настанка повреде или оштећења здравља услед изложености запослених буци процени ниво буке, као и да уколико је потребно обезбеди да се изврши мерење нивоа буке.

Члан 9.

Послодавац је дужан да на основу утврђених штетности које настају услед изложености запослених буци ангажује правно лице са лиценцом ради спровођења превентивних и периодичних испитивања услова радне околине.

Члан 10.

Послодавац је дужан да у поступку процене ризика који се јавља услед изложености запослених буци нарочито узме у обзир:

- 1) ниво, врсту и трајање изложености, укључујући и изложеност импулсној буци;
- 2) граничну вредност и акциону вредност изложености буци;
- 3) активности које могу утицати на безбедност и здравље запослених који припадају осетљивим групама са аспекта безбедности и здравља на раду;
- 4) утицаје на безбедност и здравље запослених који произилазе из интеракције између буке и ототоксичних супстанци и између буке и вибрација;
- 5) посредни утицај на безбедност и здравље запослених који је резултат интеракције између буке и звучног сигнала, говорне комуникације или другог звука који запослени треба да чује са циљем да се смањи ризик од настанка повреде или оштећења здравља;
- 6) податке о емисији буке који су добијени од произвођача опреме за рад у складу са посебним прописима;
- 7) другу опрему за рад која је пројектована за смањење емисије буке;
- 8) продужену изложеност буци за коју је одговоран послодавац;
- 9) информације о резултатима добијеним на основу праћења здравственог стања;
- 10) доступност средстава и опреме за заштиту слуха са одговарајућим пригушујућим деловањем.

Члан 11.

Послодавац је дужан да за сва радна места у радној околини, на којима јесу или могу бити изложени буци изврши процену ризика од настанка повређивања и оштећења здравља запослених, односно да изврши делимичну измену и допуну акта о процени ризика уколико:

- 1) је процена ризика извршена тако да нису евидентирани и процењени сви фактори ризика који настају услед излагања запослених буци;
- 2) је дошло до промене у обављању послова, односно појаве нових опасности и штетности или
- 3) је то потребно на основу резултата добијених на основу праћења здравственог стања.

Послодавац је дужан да актом о процени ризика утврди које мере ће предузети у складу са одредбама чл. 12–19. овог правилника.

Члан 12.

Послодавац је дужан да узимајући у обзир савремена техничка решења и доступност мера за контролу ризика на његовом извору, полазећи од начела примене превентивних мера, ризик који настаје услед изложености запослених буци отклони или да их смањи на најмању могућу меру и при томе је дужан да узме у обзир:

- 1) друге методе рада чијом применом се смањује изложеност буци;
- 2) избор одговарајуће опреме за рад која с обзиром на послове које запослени обавља емитује најмању могућу буку, укључујући и могућност да се запосленом ставе на располагање друга средства са циљем да се ограничи или смањи изложеност буци;
- 3) пројектовање и распоред радних места;
- 4) информисање и оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад са циљем да се запослени упознају са правилним коришћењем опреме за рад како би се њихова изложеност буци свела на најмању могућу меру;
- 5) смањење буке применом техничких средстава, и то:
 - (1) смањење буке у ваздуху штитницима, оградама, звучно-апсорпционим покривачима и др.,
 - (2) смањење буке настале у конструкцијама пригушењем или изолацијом;
- 6) одговарајуће програме одржавања радног места и опреме за рад;
- 7) смањење изложености буци применом организационих мера, и то:
 - (1) ограничавање трајања и интензитета изложености,
 - (2) распоред рада који садржи одговарајуће време одмора.

Члан 13.

Послодавац је дужан да, уколико се у поступку процене ризика утврди да је акциона вредности изложености буци прекорачена, актом о процени ризика утврди техничке и/или организационе мера чија примене треба да обезбеди смањење изложености запослених буци и при томе је дужан да нарочито узме у обзир мере које су наведене у члану 12. овог правилника.

Члан 14.

Послодавац је дужан да радна места, за која је на основу процене ризика утврђено да постоји могућност да акциона вредност изложености буци буде прекорачена, обележи ознакама за безбедност и здравље на раду, као и да тај простор разграничи и обезбеди од приступа запослених који не раде на тим радним местима.

Члан 15.

Послодавац је дужан да обезбеди да у просторијама за одмор бука буде сведена на ниво који је у складу са њиховом наменом и условима коришћења.

Члан 16.

Послодавац је дужан да прилагоди мере за безбедност и здравље на раду које се односе на смањење изложености буци захтевима запослених који припадају осетљивим групама са аспекта безбедности и здравља на раду.

Члан 17.

Послодавац је дужан да, у ситуацији када се ризик услед изложености запослених буци не може смањити применом других мера за безбедан и здрав рад, омогући запосленом коришћење одговарајућих средстава и опреме за заштиту слуха, и то:

- 1) када је изложеност већа од акционе вредности изложености буци послодавац је дужан да средства и опрему за заштиту слуха учини доступним запосленима;
- 2) када је изложености једнака или већа од граничне вредности изложености буци послодавац је дужан да да на коришћење запосленом средства и опрему за заштиту слуха.

Послодавац је дужан да средства и опрему за заштиту слуха процени тако да се ризик од настанка оштећења слуха отклони или смањи на најмању могућу меру.

Члан 18.

Послодавац је дужан да изложеност запослених буци сведе на најмању могућу вредност, а у сваком случају на вредност која је мања од граничне вредности изложености буци.

Послодавац је дужан да што је могуће пре, уколико је и поред примене превентивних мера изложеност већа од граничне вредности изложености буци, предузме одговарајуће мере тако да смањи изложеност испод граничне вредности изложености буци, утврди разлоге због којих је дошло до прекорачења граничне вредности изложености буци и да коригује примену мера са циљем да се спречи да се прекорачење граничне вредности изложености буци понови.

Члан 19.

Послодавац је дужан да запосленима који јесу изложени буци чија је вредност једнака или већа од акционе вредности изложености буци или њиховим представницима за безбедност и здравље на раду обезбеди све информације о мерама које се предузимају са циљем остварења безбедних и здравих услова рада при излагању буци, као и да те запослене у току оспособљавања за безбедан и здрав рад упозна са свим врстама ризика који настају при излагању буци, а нарочито у односу на:

- 1) природу тих ризика;
- 2) мере које се предузимају са циљем отклањања или смањења на најмању могућу меру ризика од оштећења здравља услед изложености буци;
- 3) постојање граничне вредности изложености и акционе вредности изложености буци;
- 4) резултате процене и мерења буке, као и значење тих резултата;

- 5) правилно коришћење средстава и опреме за заштиту слуха;
- 6) начина за откривање и пријављивање знакова оштећења слуха;
- 7) околности под којима имају право на праћење здравственог стања у складу са овим правилником као и сврси тог праћења здравственог стања;
- 8) безбедне начине рада како би се изложеност буци смањила на најмању могућу меру.

Члан 20.

Послодавац је дужан да обезбеди прописано праћење здравственог стања за запослене који раде, или треба да раде, на радним местима за које се резултатима процене ризика, из члана 8. овог правилника утврди да су радна места са повећаним ризиком од настанка повреда на раду или оштећења здравља.

Послодавац је дужан да запосленог који ради на радном месту на којем је изложеност већа од акционе вредности изложености буци, на његов захтев упути на циљани лекарски преглед.

Циљани лекарски прегледи, из става 2. овог члана, врше се на начин, по поступку и у роковима као и претходни и периодични лекарски прегледи запослених на радним местима са повећаним ризиком.

Када се праћењем здравственог стања утврди оштећење слуха запосленог које је према налазу службе медицине рада настало као последица излагања буци на радном месту, тада је:

- 1) служба медицине рада дужна да обавести запосленог о резултатима праћења здравственог стања који се односе на њега;
- 2) послодавац дужан да:
 - (1) изврши проверу процене ризика која је спроведена у складу са чланом 8. овог правилника,
 - (2) изврши корекцију превентивних мера које су предвиђене за отклањање или смањење ризика сагласно чл. 12–17. овог правилника,
 - (3) узме у обзир савет службе медицине рада при спровођењу превентивних мера које су предвиђене за отклањање или смањење ризика сагласно чл. од 12. до 17. овог правилника, укључујући и премештање запосленог на друго радно место на којем неће бити изложен буци;
 - (4) обезбеди праћење здравственог стања осталих запослених који су били на сличан начин изложени буци.

III. Сарадња послодаваца и запослених

Члан 21.

Послодавац и запослени, односно њихови представници за безбедност и здравље на раду дужни су да сарађују у вези са свим питањима која се односе на примену превентивних мера при излагању буци, а нарочито у вези са:

- 1) проценом ризика и утврђивањем превентивних мера у складу са овим правилником;
- 2) применом мера које имају за циљ отклањање или смањење ризика који настају услед изложености буци;
- 4) избором средстава и опреме за заштиту слуха.

IV. Прелазна и завршна одредба

Члан 22.

Даном почетка примене овог правилника престаје да важи Правилник о мерама и нормативима заштите на раду од буке у радним просторијама („Службени лист СФРЈ”, број 21/92).

Члан 23.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се од 1. јануара 2016. године.

Број 110-00-00008/2011-01

У Београду, 6. децембра 2011. године

Министар,

Расим Љајић, с.р.

Прилози

НАПОМЕНА ИЗДАВАЧА: Правилником о изменама и допуни Правилника о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању буци ("Службени гласник РС", број 78/2015), додат је нов Прилог - Начин израчунавања нивоа дневне и недељне изложености буци (види члан 1. Правилника - 78/2015-24).

Начин израчунавања нивоа дневне и недељне изложености буци

1) Ниво дневне изложености буци, нормализован на номинални осмочасовни радни дан, $L_{EX, 8h}$, изражен у децибелима, дат је једначином:

$$L_{EX, 8h} = LA_{eq, T_e} + 10 \log (T_e/T_0)$$

где је T_e ефективно трајање радног дана;

T_0 референтно трајање (= 8 сати).

Ако ефективно трајање радног дана, T_e , не прелази 8 сати, $L_{EX, 8h}$ је бројчано једнак $LA_{eq, 8h}$.

Еквивалентни континуални А-пондерисани ниво звучног притиска, $LA_{eq, T}$, изражен у децибелима, дат је једначином

$$LA_{eq, T} = 10 \lg \left[\frac{1}{t_2 - t_1} \int_{t_1}^{t_2} \frac{p_A^2(t)}{p_0^2} dt \right]$$

где је $T = t_2 - t_1$ период у коме је извршено усредњавање звучног притиска.

Период T , коришћен за директно мерење или рачунање $LA_{eq, T}$, треба да буде одабран тако да даје резултате репрезентативне за читав период.

За континуалну непроменљиву буку, уместо LA_{eq} може се користити L_{pA} .

Ако се тражи просечно излагање буци у току n дана, на пример, ако се узимају у обзир дневни нивои излагања буци нормализовани на номинални осмочасовни радни дан током недељног излагања, просечна вредност $L_{EX, 8h}$, у децибелима, током читавог периода може се одредити из вредности $(L_{EX, 8h})_i$ за сваки дан, користећи следећу формулу:

$$\bar{L}_{EX, 8h} = 10 \lg \left[\frac{1}{k} \sum_{i=1}^n 10^{0,1 (L_{EX, 8h})_i} \right]$$

Вредност k се одређује у складу са сврхом усредњавања: биће једнака n ако је потребна средња вредност; биће фиксни број ако се излагање нормализује у односу на номинални број дана (на пример, $k = 5$ даје ниво дневног излагања буци нормализован у односу на седмицу од 5 осмочасовних радних дана).